

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

KLÁRA JURKOVÁ

Vyjednávání identity mobility vs. identity usazení v životě migranta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: PhDr. Dana Bittnerová, CSc.

PRAHA 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 6. 8. 2020

Klára Jurková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Daně Bittnerové, CSc. za vedení, rady a informace, které mi poskytla při tvorbě této práce.

Klíčové pojmy

migrace, migrant, pocit přináležení, mobilita, identita, usazení

Keywords

migration, migrant, sense of belonging, mobility, identity, settlement

Úvod.....	7
Teoretická část.....	9
1. Pojem migrace.....	9
1.1 Historie migrace.....	10
1.2 Důvody migrace.....	12
1.3 Vybrané teorie migrace	13
1.3.1. Vysvětlení migračního procesu	13
1.3.2 Neoklasická teorie	14
1.3.3. Teorie sil "push" a "pull"	15
1.3.4. Teorie segmentovaného trhu práce.....	16
1.3.5. Teorie světového systému.....	17
1.3.6. Teorie migračních sítí.....	18
1.3.7. Transnacionální teorie.....	19
2. Identita	20
2.1. Transnacionální identity	21
2.1.1. Transnacionální sociální sítě a vazby.....	22
2.2. Identita migrantů.....	23
2.3. Problematizace vztahu příslušnosti k domovům.....	24
2.4. Vyjednávání mobilní identity.....	24
2.5. Identita a biografické vyprávění	25
3. Migrační a azylová politika ČR	26
3.1. Povolení k pobytu.....	26
4. Empirická část	27
4.1. Výzkumný problém	27
4.2. Výzkumná otázka.....	27
4.3. Výzkumná strategie	27
4.4. Techniky konstrukce dat.....	28
4.5. Výběr vzorku; prostředí výzkumu	29
4.6. Analytické postupy	29
4.7. Hodnocení kvality výzkumu	30
4.8. Etické otázky společenského výzkumu.....	31
4.9. Narativní rozhovor.....	31

4.10. Závěrečná analýza životních příběhů participanta na výzkumu	43
Diskuze.....	44
Závěr.....	45
Bibliografie	48

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je pozice migranta v globalizovaném světě na základě analýzy narativního vyprávění migranta založeného na vyprávění jednotlivých dějových linek jeho životního procesu (např. životní linka od narození po současnost, migrační linka od prvních úvah až po skončení migrace atd.). Toto téma jsem si vybrala, jelikož mě velmi zajímá problematika migrace a vidím ji jako jednu z důležitých oblastí dějin. Ve svém životě jsem se setkala s mnohými migranty z jiných zemí, zejména pocházejícími z oblastí mimo EU. Příběhy těchto lidí a odlišnost v jejich myšlení a způsobu života mne natolik zaujaly, že bych se chtěla i v budoucnu zajímat o to, jaké to je být člověkem migrujícím do jiných společností, a jak si migrant vyjednává svou pozici v nové společnosti. Zjistit, zda odlišnost v myšlení a způsobu života existuje, nebo se pouze jedná o náš předpoklad.

Cílem mé bakalářské práce bude zjistit, jak v rámci narativního vyprávění migrant vyjednává svou identitu mobility vs. identitu usazení a jak tyto identity ovlivňují migrantův pocit přináležení. Na toto téma budu pohlížet v rámci sociokulturní antropologie.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí, části teoretické a části empirické. Část teoretická je zaměřená na obecné vysvětlení migrace a na představení vybraných druhů migračních teorií. Dále se zaměřím na identitu obecně a na identity, jež se vytváří v životě migranta procházejícího migračním procesem. Krátce také zmíním typy povolení pobytu relevantních k mé bakalářské práci.

V empirické části práce vytvářím prostřednictvím narativního rozhovoru obraz způsobu, jakým migrant hovoří, přemýšlí a prožívá migraci. Uvedený a analyzovaný příběh vychází z výpovědi jednoho z migrantů, v tomto případě migranta pocházejícího z oblasti Asie.

Při výběru vhodné literatury jsem neměla větší problém s nalezením relevantního materiálu. Jelikož je téma migrace aktuální problematikou, je velmi řešeným tématem a základem pro tvorbu mnoha studií. V češtině lze nalézt dostatek materiálu hlavně k obecným informacím týkajících se migrace. Pro podrobnější pochopení migrace je však lepší obrátit se na zahraniční literaturu. Zejména co se týká specifických studií, česká literatura a výzkum se zaměřují hlavně na migraci z bývalého východního bloku a oblasti Vietnamu. To neznamená, že by studie na jiné oblasti neexistovaly, ale podle mého nebyly tak v popředí zájmu, jelikož

míra migrace doposud nebyla tak vysoká, jako například u zmíněného východního bloku. Jak však statistiky napovídají, migrace, především z Asie, je na vzestupu.

Teoretická část

1. Pojem migrace

Migrace je odjakživa součástí lidského společenství. Ačkoli se někomu může zdát, že migrace je záležitostí čistě novou, není tomu tak. Téma migrace je v současné době všudypřítomné, především ve spojitosti s tzv. migrační krizí nebo také uprchlickou krizí. Historicky byla migrace v popředí zájmů spíše oborů jako je paleontologie, demografie, geologie a sociologie, nyní se však dostává do popředí a často se stává ústředním bodem politických debat a sporů (Cohen, 2019).

Migrace je fenomén, který vstupuje do zkušeností lidí globalizací. Podle Zdeňka Uherka (2016) se jedná o pohyb v prostoru za účelem změny místa a pobytu. Migrace může být trvalá nebo jen dočasná (např. cirkulační migrace). Mohlo by se předpokládat, že vychází z rozhodnutí samotného člověka, avšak i opak je pravdou. Člověk může být donucen migrovat z rozličných důvodů. Migrace je tedy záležitostí strukturální. Migrace znamená změnu teritoria a přesun člověka na jiné místo, což má za následek změny jak v původním, tak v novém teritoriu. Tyto změny jsou pak následovány dalšími jevy. Je tedy nutné považovat migraci jako jeden ze zásadních faktorů působících na společnost a zkoumat a uchopit její podstatu (Uherek a kol., 2016).

Stephen Castles a kol. popisuje migraci jako dlouhotrvající procesy, jež budou ovlivňovat migranta po zbytek jeho života. Zmiňuje i migraci, jež přesahuje samu smrt. Popisuje ji spíše jako kolektivní jednání, než jednání jedince, které vyvstává ze sociální, politické a ekonomické změny. Uvádí, stejně jako Zdeněk Uherek, že ovlivňuje celé společnosti, jak v místě původu migranta, tak v jeho cíli. Zkušenosti migranta v nové zemi se však mohou od jeho představ lišit natolik, že tyto představy a plány jsou jen chabými predikátory jeho konečných reálných zkušeností (Castles, 2014).

Je však nutno podotknout, že ne každý pohyb lze považovat za migraci. Podle Alana Simmonse se migrace vyznačuje hlavně třemi dimenzemi, a to: změnou bydlení, změnou zaměstnání a změnou sociálních vztahů (Simmons, 1987 in Castles a kol., 2014).

1.1 Historie migrace

Důvodem migrace může být hledání nových životních příležitostí nebo útěk před živelnými pohromami, válečnými konflikty apod. Bylo tomu tak například v době velkých objevitelů, jakými byli Arabové, Číňané a Evropané. Toto objevování bylo významným obdobím světových dějin, jelikož položilo základ pro mnohé směry jako například merkantilismus a kolonialismus, které později usnadnily menší migrační vlny. Je však nutno podotknout, že evropské "objevování" je pojem vcelku zavádějící. Lidé nepotřebovali být "objeveni", protože již sami věděli, kým jsou a kde je jejich místo. Migrace je spojena také s náboženstvím, a to hlavně ve smyslu misijních cest konajících se v jeho rámci. Jedním z prvních velkých misionářů byl například Saul z Tarsu (také zvaný Pavel). Dalšími projevy náboženství jsou pak poutě koncily a v neposlední řadě vypovězení ze země jako tomu bylo například při vypovězení Židů z Anglie roku 1290.

Jednou z významných migračních skupin jsou pak kočovníci a jejich velmi specifický způsob života. Naše společnost si spojuje tento způsob života se způsobem života Romů, jejichž původ se na základě genetických, lingvistických a kulturních důkazů přiřazuje do oblasti severozápadní Indie. V současné době je postavení této skupiny velmi nízké, Romové jsou často terčem diskriminace.

Jako další příklady migrace bych zmínila otroctví jako podobu migrace nucené. Takovým příkladem může být atlantické otroctví a obchod s otroky mezi Afrikou a Amerikou. Po skončení otroctví se jako jeho náhrada objevilo smluvní dělnictví. V tomto systému byli významnou skupinou Indové, kteří byli najímáni na práci na cukrových plantážích nebo na stavbu železnic v Africe.

Dalšími velkými migračními toky v moderní době pak byla například irská emigrace – způsobena "Velkým Hladomorem" (1845–51). Dále britská emigrace do Austrálie, která měla základ v zakládání trestaneckých osad, postupně osídlována svobodnými osadníky. Migrace z Evropy do USA v letech 1815–1914. Židovská migrace před hrozbou nacismu. Vietnamský exodus po zhroutilí vlády jižního Vietnamu. A v neposlední řadě postsovětská migrace, jež nastala po zhroutilí komunismu a rozpadu Sovětského svazu, kdy etnické skupiny usilovaly o návrat do svých etnických center. Ze současných migračních toků je možné zmínit migraci do Perského zálivu, která je především pracovního rázu, jelikož země Perského zálivu jsou bohaté na ropu nebo uprchlickou migraci ze Sýrie z důvodů Syrské války, jež započala v roce 2011 (Cohen, 2019).

Migrace v 21. století se kvalitativně liší od předchozích migračních etap. V 90. letech 20. století došlo k nárůstu počtu imigrantů. Tento nárůst byl jak v počtu pracovních migrantů, tak v počtu žadatelů o azyl. To mělo za následek přeměnu azylového a mezinárodního práva, jelikož se ukázaly jako neefektivní. V poslední době nelze určit přesné důvody migrace, protože jsou kombinované. Roli hraje přístup ke zdrojům, sociální kontext, environmentální podmínky atd. Pro středoevropské země byly migrační toky 90. let novým fenoménem. Česká republika se rychle stala součástí migračního systému přijímajících zemí. Další prudký vzestup zaznamenala se vstupem státu do Evropské unie. V současné době je Česká republika transitní zemí, ale i zemí cílovou (Uherek a kol., 2016). Statisticky na území ČR ke dni 31. 12. 2019 pobývá 595 881 cizinců, z toho 245 292 je občany EU a 350 589 je občany třetích zemí (ČSÚ, 2020).

Z tohoto historického přehledu vyplývá, že celý svět a jeho společenství jsou formovány neustálým pohybem lidí. Pojem migrace tedy můžeme vyložit i jako pojem stěhování. Ve své práci budu používat pojem migrace. Člověka, který migruje, budu popisovat jako migranta.

1.2 Důvody migrace

V současnosti se setkáváme s rozličnými důvody, proč lidé migrují. Pro zjednodušení lze rozdělit migraci na migraci nucenou a dobrovolnou.

Jedna z forem migrace dobrovolné je export pracovníků. Jednou ze zemí, jež se ve velké míře podílí na cestování do zahraničí za prací, jsou Filipíny. Jednou z velkých skupin pracovníků jsou pak zdravotní sestry a ošetrovatelky. Celkově je zdravotnický personál velmi poptávanou pracovní silou. Avšak stěhování kvalifikovaných zdravotníků z chudých do bohatých zemí může vyvinout velký tlak na ekonomiku původních zemí. (Cohen, 2019). Castles a kol. (2014) zmiňuje, že chudé země neposkytují dostatečnou nabídku mladým jedincům, jež vstupují na trh, zatímco bohaté země se potýkají s opačnou situací. Nedostatečný počet mladé pracovní síly má za následek "import" pracovní síly. Tento fakt však Castles považuje za pouhý sociální konstrukt, jelikož poptávka po nekvalifikované pracovní síle je pouhým výsledkem malých mezd, nedostačujících podmínek a sociálnímu statusu určitých sektorů na trhu práce. Těmto sektorům se tak nativní populace vyhýbá, což způsobuje daný nedostatek. Takovými pracím se pak ve zkratce říká tři D (pocházející z angličtiny ve významu: dirty, difficult and dangerous jobs), takovou prací je například sezónní práce (zemědělství, oprava cest a stavby, hotely, turismem zabývající se službami), domácí služby nebo nekvalifikovaná práce v neformálním sektoru ekonomiky (Münz a kol., 2007:7 in Castles a kol., 2014). Toto vše pak přispívá ke vzniku tzv. sekundárního trhu práce.

Setkáváme se také s nárůstem mezinárodních studentů, s čímž se ale také pojí vznik falešných univerzit, které jsou nejen výnosné, ale také vhodným způsobem umožňují imigraci bez následné kontroly. Dochází také k vyššímu počtu stěhování lidí v důchodovém věku a migraci jako životního stylu, neboli lifestyle migraci. Nesmíme také opomenout migraci manželskou, jež je na vzestupu díky globalizaci a malému zastoupení, hlavně ženského pohlaví, v některých státech. S "nedostatkem nevěst" se potýká například Čína, a to hlavně díky preferenci synů nad dívkami a také většímu množství žen bez aspirace k sňatku (Cohen, 2019).

Jedním z nedobrovolných důvodů migrace může být hrozba války nebo také přírodní vlivy, mezi které patří například vzestup hladiny moře. Odhaduje se, že například obyvatelé

Tuvalu budou muset být do roku 2050 evakuováni (Cohen, 2019). Mezi další klimatické hrozby patří sopečné erupce nebo velká sucha, jež způsobují nedostatek úrodné půdy pro pěstování potravin.

Jednou z nelegálních a nebezpečných forem nedobrovolné migrace je pak obchod s lidmi. Ten samotný má různé podoby, může zajišťovat pracovníky v domácnosti s nedostatečným platovým ohodnocením (to se nazývá domácí nevolnictví), nucené dělníky (v továrnách, dílnách) a ty, jež jsou určeni k poskytování sexuálních služeb. Hlavním zdrojem prostitutek je již po desetiletí Asie (Cohen, 2019).

1.3 Vybrané teorie migrace

Od pozdního devatenáctého století vzniklo několik teorií v rozličných oborech sociálních věd, které směřují k pochopení procesů, jež řídí migraci. Tyto teorie se liší s ohledem na své předpoklady, tematickým záměrem a úrovní analýzy počínající globálními složkami posunu migračních vzorců až po teorie transnacionálních identit migranta. Teoretické a oborové dělení je často umělé. Například se nejeví velmi užitečné vytvářet samostatné teorie pro vnitřní a mezinárodní migraci. Ačkoli je mezinárodní migrace (i když ne vždy) pod kontrolou států, obě formy migrace jsou často řízeny stejnými sociálními, ekonomickými a politickými procesy změn. Ve většině zemí je vnitřní migrace mnohem rozsáhlejší než ta mezinárodní. Obě jsou často úzce propojeny a vnitřní rurálně-urbánní migrace může předcházet přeshraničnímu pohybu (King a Skeldon, 2010; Skeldon, 1997 in Castles a kol., 2014).

1.3.1. Vysvětlení migračního procesu

Koncept migračního procesu shrnuje komplexní sady faktorů a interakcí, jež vedou k migraci a ovlivňují její chod. Migrace je proces, jenž ovlivňuje každou dimenzi sociální existence, a který si rozvíjí vlastní komplexní „vnitřní“ dynamiku. Většina světové populace

(okolo 97 procent) není klasifikována jako mezinárodní migrant, přesto jsou její komunity a způsob života často migrací měněny. Změny jsou obecně mnohem větší pro migranty samotné.

Migrační teorie mohou být seskupeny do dvou hlavních paradigmat, po obecném rozdělení v sociálních vědách mezi „funkcionální“ a „historicko-strukturní“ teorie. Funkcionální sociální teorie má tendenci vidět společnost jako systém, sbírku vzájemně závislých částí (jedinců, aktérů), podobnou fungování organismu, ve kterém existuje tendence k dosažení vlastní rovnováhy. Funkcionální migrační teorie obecně zachází s migrací jako s pozitivním jevem, sloužící zájmům většiny lidí a přispívající k větší rovnosti uvnitř a mezi společnostmi.

Raným příspěvkem migračních studií byly dva články geografa devatenáctého století Ravensteina (1885; 1889), ve kterých formuloval „zákony migrace“. Ravenstein viděl migraci jako neoddělitelnou součást rozvoje, a tvrdil, že hlavní příčiny migrace jsou ekonomické. „Gravitační“ modely vytvářené geografy od počátku dvacátého století byly odvozeny od Newtonova zákona gravitace a předpovídaly objem migrace mezi místy a státy, na základě vzdálenosti, velikosti populace a ekonomických příležitostí v cílových a původních oblastech (Castles a kol., 2014).

Ravensteinovy zákony jsou spojeny s procesem urbanizace. Jejich platnost je však v postmoderní globální společnosti limitována. V období jejich vzniku byla jejich platnost ověřována pouze částečně. Ravenstein totiž dává důraz na statistická data o migračním pohybu obyvatelstva, nezajímá se však již o důvod, pro který lidé migrační pohyb uskutečňují. Považuje je za soběstačné migrující jedince, ale nebere v potaz, že jedinec může migrovat pod nátlakem a ne z vlastního rozhodnutí (Uherek a kol., 2016).

1.3.2 Neoklasická teorie

Tato individualistická teorie vznikla ve Spojeném království a je postavená na racionální kalkulaci migrujících osob. Základ pak nalezneme v neoklasické ekonomii, která chápe ekonomiku jako účel a prostředek společenského pohybu. Ekonomika pak v tomto pojetí funguje jako samoregulující se mechanismus, který je řízen nabídkou a poptávkou. (Uherek a kol., 2016).

V tomto smyslu mzdové rozdíly povzbuzují pracovníky odstěhovat se z regionů s nízkými mzdami a přebytky pracovní síly do regionů s vysokou mzdou a nedostatečnou pracovní silou. Na mikroúrovni, neoklasická teorie nahlíží na migranta jako na jedince, racionálního aktéra, který se rozhodne odstěhovat na základě kalkulace nákladů a výnosů a maximalizace svých příjmů. Od migrantů se očekává, že půjdou tam, kde budou nejvíce produktivní a mohou si nejvíce vydělat. Na makro úrovni neoklasická teorie vidí migraci jako proces, jež optimalizuje alokaci výrobních faktorů. Dlouhodobě by proto měla migrace pomoci vyrovnat mzdy a podmínky v zdrojových a cílových zemích, a snížit tak pobídku migrace. I přesto, že je neoklasická teorie cenná v pochopení selektivní povahy migrace, byla kritizována kvůli nereálné povaze svých centrálních předpokladů. Prvním předpokladem je, že lidé jsou racionálními aktéry, kteří maximalizují příjem nebo „užitek“ na základě systematického srovnání celoživotních nákladů a výnosů z pobytu doma nebo přesunu do nekonečné řady potencionálních destinací. Druhá, příbuzná domněnka je, že potencionální migranti mají perfektní znalost mzdové úrovně a příležitostí zaměstnání v cílových regionech. Třetí domněnkou je, že (kapitálové, pojišťovací a další) trhy jsou dokonalé a dostupné pro chudé. Protože jsou tyto domněnky nerealistické, jsou neoklasické teorie často neschopny vysvětlit reálné migrační vzorce, zejména když migrace nastane v podmínkách chudoby a velkých omezení (Castles a kol., 2014).

1.3.3. Teorie sil "push" a "pull"

Everett Lee (1966) uvedl, že rozhodnutí migrovat je determinováno „plusovými“ a „minusovými“ faktory v původních a cílových destinacích; překážkami (jako je vzdálenost, fyzické bariéry, imigrační zákony a tak dále); a osobními faktory. Pokud negativní faktory v původních destinacích převládají a v cílových převládají ty pozitivní, může dojít k migraci. To vše Lee popisuje za předpokladu, že jedinec se o migraci rozhoduje samostatně, čímž se z migrace stává individuální a selektivní proces (Lee, 1966).

Tyto typy analytických rámců jsou běžně označovány jako motivační „push-pull“ modely. Motivační (push-pull) modely identifikují ekonomické, environmentální a demografické

faktory, u kterých se předpokládá, že tlačí lidi z míst původu a táhnou je do cílových míst. „Push faktory“ obvykle zahrnují růst populace a její hustotu, nedostatek ekonomických příležitostí a politickou represi, zatímco „pull faktory“ obvykle zahrnují poptávku po práci, dostupnost půdy, ekonomické příležitosti a politické svobody (Castles a kol., 2014).

Na první pohled se zdá motivační (push-pull) rámec atraktivní, kvůli své zdánlivé schopnosti začlenit všechny hlavní faktory ovlivňující rozhodování o migraci (Bauer a Zimmermann, 1998: 103 in Castles a kol., 2014). Nicméně jeho hodnota je limitována a může být zavádějící. Je to čistě deskriptivní model, ve kterém jsou faktory, o nichž se předpokládá, že hrají roli v migraci, vyjmenovány relativně libovolným způsobem, bez specifikace jejich rolí a interakcí.

Podle Skeldona (1990) je nevýhoda motivačního (push-pull) modelu v tom, že nikdy není zcela jasné, jak se rozličné faktory spojují dohromady, tak aby způsobily pohyb populace. Známe pouze seznam faktorů, jež mohou všechny jasně přispět k migraci, ale jež postrádají rámec spojující je dohromady ve vysvětlující systém (Skeldon, 1990: 125–6 in Castles a kol., 2014).

Motivační (push-pull) modely mají problém vysvětlit návratovou migraci a současný výskyt emigrace a imigrace. Dále jsou determinující v předpokladu, že demografické, environmentální a ekonomické faktory „způsobují“ migraci, bez ohledu na roli dalších faktorů. Například populační růst a úpadek životního prostředí nutně neústí v migraci, protože „populační přírůstek“ také může podpořit inovaci, (jako je zavedení zavlažování, teras nebo hnojiv), umožňující farmářům udržet nebo dokonce zvýšit produktivitu. Nedostatek a zbídačení mohou ve skutečnosti bránit migraci na velké vzdálenosti, pokud si lidé nemohou dovolit náklady a rizika migrování (Foresight, 2011; Henry a kol., 2004 in Castles a kol., 2014).

1.3.4. Teorie segmentovaného trhu práce

Duální (nebo segmentovaná) teorie trhu práce pomáhá pochopit, jak je poptávka po vysoce a málo kvalifikované práci imigrantů, strukturně zakotvena do moderních kapitalistických ekonomik (Castles a kol., 2014).

Její základ nalezneme v představě, že existují dvě skupiny profesí. Jednou je méně kvalifikovaná, manuální práce (tzv. blue-collar) a druhou je skupina, jež využívá především lidský intelekt a práci, jež vyžaduje kvalifikaci (tzv. white-collar) (Drbohlav, Uherek, 2007 in Uherek a kol., 2016).

Teorie duálního trhu ukazuje důležitost institucionálních faktorů, jakož i rasy a genderu při tvorbě segmentovaného pracovního trhu. Pracovníci na primárním trhu práce jsou pozitivně vybíráni na základě lidského kapitálu, ale také často prostřednictvím členství ve většinové etnické skupině, mužského pohlaví a v případě migrantů regulérního právního statusu. Naopak osoby na sekundárním trhu práce jsou znevýhodněny nedostatkem vzdělání a profesního proškolení, ale stejně i podle pohlaví, rasy, postavení menšiny a neregulérního právního statusu. Růst sekundárního sektoru byl posílen skrze neoliberalní reformy, doprovázené deregulací trhu práce.

Segmentovaná teorie trhu práce je také užitečná pro pochopení toho, jak může migrace pokračovat i za okolnosti vysoké nezaměstnanosti a jak může neregulérní status migrantů skutečně sloužit zájmům zaměstnavatelů, neboť vytváří zranitelnou a obvykle poslušnou pracovní sílu. V tomto ohledu veřejný rasismus, xenofobní diskursy politiků a restriktivní imigrační politiky nejen plní symbolickou funkci (například k nashromáždění voličů), ale ve skutečnosti slouží k usnadnění a legitimizaci vykořisťování migrantů na trhu práce tím, že je zbavují základních práv (Castles a kol., 2014).

1.3.5. Teorie světového systému

V 70. a 80. letech 20. století byla vytvořena obsáhlejší Wallersteinova teorie světových systémů. Zaměřovala se na cesty, kterými byly méně vyspělé „periferní“ oblasti začleněny do světové ekonomiky kontrolované „jádrovými“ kapitalistickými národy. Začlenění periferií do kapitalistické ekonomiky a průvodní průnik nadnárodních podniků urychlily změnu venkova a ochudilo rolníky a venkovské pracovníky, což vedlo k chudobě, rurálně-urbánní migraci, rapidní urbanizaci a růstu neformálního sektoru (Castles a kol., 2014).

Je to pozdně moderní teorie, která reaguje na vývoj migrace po druhé světové válce. Tematizuje migraci v širokých historických souvislostech. Hůře však reaguje na lokální specifika a je obtížně aplikovatelná na motivace jednání jednotlivců (Uherek a kol., 2016).

1.3.6. Teorie migračních sítí

Migrační sítě mohou být definovány jako soubory mezilidských vztahů, jež spojují migranty, bývalé migranty a osoby, které nejsou migranty, v původních a cílových oblastech, prostřednictvím vazeb příbuznosti, přátelství a sdíleného komunitního původu. Migrační sítě jsou formou lokálně specifického sociálního kapitálu, ze kterého lidé čerpají, aby měli přístup k jiným prostředkům (Castles a kol., 2014).

Teorie počítá s migrantem ne jako se samostatně se rozhodujícím jedincem, ale jako součástí širšího společenského kontextu. Jedinec je tak součástí složitých sociálních sítí, které ho ovlivňují, nebo také mohou být příčinou působení push a pull faktorů, tyto vazby pak mohou být stěžejní pro započítání migrace. Migrační nebo také sociální sítě vytváří podmínky pro migraci mezi jednotlivými zeměmi a napomáhají adaptaci na podmínky v novém prostředí. Napomáhají tak ulehčení adaptace v cílových zemích od citových a znalostních investic. Stanou se tedy jakýmsi prostředkem pro úspěšnou migraci (Uherek a kol., 2016).

Téma migračních sítí se studuje hlavně v rámci sociologie a antropologie již od počátku 20. století, a to sociology chicagské školy. Později byla rozpracována antropology manchesterské školy. Analýza těchto sítí napomáhá k pochopení, proč imigranti migrují hlavně do zemí, kde jsou již jejich krajané. Mimo to napomáhá k pochopení funkce etnické ekonomiky, remitencí a dalších témat spojených s migrací (Uherek a kol., 2016).

Tato teorie zmiňuje, že migrační sítě nejsou jen pouhým prostředkem migrace, ale mohou být i její příčinou (například sloučení rodiny). Říká, že migrační sítě vyvolávají specifickou nabídku pracovních míst, zpomalují reakci migrantů na změny na trhu práce a vyznačují se nestabilitou. Migrační sítě procházejí vývojem. Mají svůj vznik, vrchol a nakonec vyčerpají svůj

potenciál. V rámci integrace mohou jak urychlit, tak zpomalit integraci jedince v lokálním prostředí (Uherek a kol., 2016).

1.3.7. Transnacionální teorie

V posledních desetiletích se objevily nové transnacionální teorie a teorie transnacionálních komunit, jež tvrdí, že globalizace zvýšila schopnost migrantů udržovat síťové vazby na dlouhé vzdálenosti. Ačkoli rychlé zlepšení technologií v dopravě a komunikaci nutně nevedlo ke zvýšení migrace, usnadnily migrantům udržení úzkých vazeb se společnostmi původu prostřednictvím telefonu, televize a internetu a zasílat remitence skrze globalizované bankovní systémy nebo neformální kanály. To zvýšilo schopnost migrantů vlastnit více identit, cestovat tam a zpět, vztahovat se k lidem, pracovat, podnikat a politicky se angažovat na více místech zároveň, což umožnilo usazení v mobilitě (Castles, 2014).

Debaty o transnacionalismu byly podníceny prací Bascha a kol. (1994), kteří tvrdili, že dochází k tvorbě „deteritorializovaných národních států“ s významnými dopady na národní identitu a mezinárodní politiku. Transnacionalismus může rozšířit osobní komunity založené na příbuznosti, sousedství nebo pracovišti na vzdálená virtuální společenství, jež komunikují na dálku (Bascha a kol., 1994 in Castles, 2014).

Glick-Schiller (1999: 203) navrhuje použití termínu transmigrant, k identifikaci osob, jež se v rámci migrace podílejí na transnacionálních komunitách. Většina migrantů pravděpodobně do transnacionálního vzorce nezapadá. Dočasní pracovní migranti, jež několik let pobývají v zahraničí, zasílají remitence, komunikují se svou rodinou doma a občas je navštěvují, nejsou nutně „transmigranty“. Rovněž jimi nejsou stálí migranti, kteří odejdou navždy, a se svou domovinou jsou jen ve volném kontaktu (Glick-Schiller, 1999: 203 in Castles, 2014). Tito se tedy naopak své mobility vzdávají ve prospěch integrace do lokálních společností.

2. Identita

Berger s Luckmannem ve své knize Sociální konstrukce reality (1966) uvádí, že identita je klíčovým prvkem subjektivní reality. Tato identita se vytváří během sociálních procesů a je nadále udržována, obměňována a v některých situacích kompletně přebudována prostřednictvím sociálních vztahů. Tyto sociální procesy, jež se podílejí na formování a udržování identity jsou dány sociální strukturou. Tyto procesy jsou pak zpětně ovlivňovány identitou. Identita je tedy jevem, který je výsledkem vztahu jedince a společnosti. Typy identit jsou pak považovány jako za výhradně sociální produkt. Tento přístup k tvorbě identit je konstruktivistický (Berger a Luckmann, 1966).

Od konstruktivistického přístupu se výrazně liší přístup realistický či esencialistický, který předpokládá, že identita je něco, co člověk nějakým způsobem „má“, co si osvojil, internalizoval a co je mu tedy vlastní. Fakt, že jsou identity vyjednávány v interakci, znamená, že nejsou něčím stálým, ale že jsou proměnlivé a jejich charakter je situačně podmíněný. Různé situace tak vedou k vytváření a reprodukování různých identit, z čehož vyplývá také mnohost různých identit, s nimiž člověk v rámci různých situací svého každodenního života nakládá (Klvačová, 2012).

Podle Goffmana je osobní identita souborem všech známých „znamének“ a faktů, jež o jedinci víme a které budou odpovídat právě jednomu jedinci. Takovou identitu lze prokázat skrze identifikaci – fotka, rukopis, biologie nebo jméno, které je běžným, ale nespolehlivým určením identity, jelikož jej lze změnit. Se sociální identitou jsou také spojeny určité normy, které se týkají těch druhů repertoárů rolí či charakterů, jejichž dodržování kterýmkoli daným jedincem považujeme za přípustné. Normy spojené s osobní identitou se však netýkají škál přípustných kombinací sociálních atributů, ale toho, jaký vhodný typ kontroly informací může jedinec provádět. Čím více se určitá osoba nežádoucím směrem odchyluje od toho, jakým by podle očekávání měla správně být, tím více informací je o sobě nucena dobrovolně poskytnout. K tvorbě osobní identifikace určité osoby užíváme aspekty její sociální identity (Goffman, 2003).

Na identity migranta budu pohlížet ze dvou pohledů. Na identitu ve vztahu k mobilitě – transnacionální identita, a na identitu ve vztahu k usazení – identita integrace.

2.1. Transnacionální identity

Sebe-pojetí imigrantů je formováno různými, často konfliktními příslušnostmi (např. náboženství, etnicita, politická ideologie atd.). Transnacionální identita není jen pojem, který vyjadřuje přesah národní identity a solidarity ve směru kosmopolitanismu. Transnacionální identity nepřesahují zakotvenost vztahů loajality a solidarity v místě původu, etnické identitě nebo národní příslušnosti. To, že jsou považovány za transnacionální, spočívá v jejich nadnárodním propojení lokálních, národních, etnických a náboženských identit. Jinakost těchto identit spočívá v jejich decentrovanosti a deterritorializaci. Tyto identity tak ukazují možnost souběžnosti dvou a více domovů a národních identit. Transnacionální identity imigrantů propojují jejich jedinečné identity do souběžně existující konstelace vztahů transnacionálních sociálních polí. Tyto identity jsou ukotveny v každodenních praxích (zasílání remitencí, kontakt s místem původu atd.) (Szaló, 2007).

Teorie transnacionalismu nabízí interpretaci zkušeností a identit migrantů, která není zakotvená v ideologickém předpokladu, že jedinec má přirozené místo, kulturu a identitu. Samotní migranti však svou zkušenost a identitu vnímají v rámci těchto *moderních* a nacionalistických perspektiv, kterou se však snaží transnacionalismus překonat. Většina migrantů si tedy neuvědomuje svou jinakost a nepřemýšlí o sobě v pojmosloví teorie transnacionální migrace (např. sám sebe neoznačuje za transmigranta). Identity transmigrantů jsou formovány v diskursu nacionalismu a jejich vztahy příslušnosti se formují okolo loajality k národnímu státu a komunity národa. Transnacionalismus však vidí toto formování identit migrantů v rámci nacionalistické struktury jako nekompatibilní s komplexitou a transnacionálním charakterem každodennosti migrantů. Každodenní situace migrantů v sobě nese životní podmínky jejich původního domova a zároveň toho nového. Tímto vzniká nové sociální pole zkušeností a sociálních vztahů. Migrant tak nezpřetrhává vazby s místem původu, ale naopak výsledkem jeho každodenních praktik je vznik sociálního pole, jež propojuje sociální prostor dvou národních států. Životní svět migrantů tak není tvořen původním domovem ani tím novým, ale sociálním polem vznikajícím nevědomě prostřednictvím praktik, jež tyto místa propojují (Szaló, 2007).

Pojem transmigrant je stavěn do opozice k pojmu přistěhovalec a zahraniční dělník. Přistěhovalci jsou vnímáni jako lidé, kteří se zřekli své původní kultury a dali se do procesu učení se a přizpůsobování se nové kultuře. Opouští svůj domov a nalézají nový. Zahraniční dělník se pak vyznačuje svou dočasností, jeho pobyt v nové zemi je pod záštitou myšlenky na návrat domů. Transmigrant je však jiným typem, kdy lidé neopouštějí své domovy, zatímco si budují domov nový, jejich nový a původní domov je však poznamenán potencionální dočasností (Szaló, 2007).

Transnacionální identita jako analytická kategorie původně vznikla jako alternativa kategorií etnicity, rasy a diaspory. Kritikou pojmů rasy a etnicity byla hlavně jejich snaha o vymezení identit především v rámci národního státu. Oba tyto pojmy vedou k pojetí identity jako pozice v rámci jedné určité společnosti vymezené národními hranicemi. Referenčním rámcem pro transnacionální identity však nejsou národní hranice, ale každodenní jednání a životní svět migrantů (Szaló, 2007).

2.1.1. Transnacionální sociální sítě a vazby

Globalizace je intenzifikací pohybu lidí, slov a myšlenek, která vytváří spojnici mezi různými mnohdy vzdálenými místy na světě. Díky těmto vazbám proudí mezi geograficky různě rozprostřenými místy po glóbu dary, manželé i manželky, myšlenky a symboly. Toto proudění vytváří své vlastní sociální mikrosvěty, ve kterých se jedinci sami angažují. Rozvoj technologií a zmasovění mezinárodní přepravy napomáhá ke stírání geografických hranic a vzdáleností. Jednou z hlavních rolí v životě migrantů je pak schopnost imaginace, neboli schopnost přináležení k jednotlivým deterritorializovaným sociálním mikrosvětům (Appadurai 1996, Gupta a Ferguson 1997 in Henig, 2009). Těmito sociálními mikrosvěty se zabývá obor transnacionální antropologie. Do popředí se dostal transnacionální migrant a jeho život mezi (in between), jeho pohyb mezi cizinou a domovem a soubor chování a jednání, jež využívá k osmyslování života tady a teď (Henig, 2009).

Transnacionální sociální prostor je udržován skrze sociální instituce, jakými jsou dary, remitence atd. Většina transnacionálních výzkumů se primárně věnovala transmigrantům a jejich

interakcím. Ve smyslu toho, jakým způsobem konstruují svůj pocit přináležení, a jak se angažují v mikrosvětích nalézajících se „tam“ i „tady“. Neboli jak se transmigraté podílí na transnacionální migraci uvnitř transnacionálního sociálního pole. Studium transnacionální migrace vysvětluje formy vazeb, jež si transmigraté vytvářejí a udržují v rámci transnacionálních sítí. Henig (2009) používá metaforu druhého břehu, jež je prostředkem k nahlédnutí na transnacionalismus z pohledu „tam“. Tyto lokality jsou pro transmigranty místem návratu a/nebo přináležení (Henig, 2009).

2.2. Identita migrantů

Klvačová (2012) zmiňuje, že výzkumníci se při zkoumání imigrantů zaměřují na jejich etnickou nebo kulturní identitu, respektive na to, jak se tato identita proměňuje tvář tvář životu v jiné zemi (společnosti). Objektem zájmu sociálních vědců jsou tak zpravidla komunity cizinců založené na etnickém principu nebo na státní příslušnosti. Klvačová se však zaměřuje na to, co je společné cizincům pocházejícím z různých prostředí. Zaměřuje se na část identity imigrantů, která se vztahuje k začleňování se do nové společnosti (hostitelské, přijímající) a k pocitu přináležetosti k této společnosti. Tuto část imigrační identity nazývá „identitou integrace“, tedy ta složka identity, která odkazuje k usazení v cílové zemi (Klvačová, 2012).

„Identitu integrace“ podle ní nelze zařadit mezi běžně popisované typy sociálních identit, jakými jsou např. kulturní nebo etnická či náboženská identita. Jedná se spíše o určitou část osobní identity vypravěčů, která se formuje v každodenních interakcích a svou konkrétní podobu v tomto případě získává v procesu biografického rozhovoru mezi vypravěčem-cizincem a výzkumníkem. Zároveň je identita integrace také analytickým konceptem, který slouží k pojmenování společných rysů tohoto procesu utváření identity, které lze popsat napříč výzkumnými rozhovory, a které se týkají začleňování cizince do hostitelské společnosti. Zdaleka ne všichni vypravěči přitom sami sebe v této situaci identifikují pomocí kategorie „integrace“. Explicitně o sobě obvykle nemluví přímo o více či méně integrovaných nebo integrujících se, a když chtějí hovořit o tom, zda cítí přináležetost k zemi, ve které nyní žijí, používají k tomu zpravidla jiné výrazy (Klvačová, 2012).

2.3. Problematizace vztahu příslušnosti k domovům

Praktiky a identity transmigrantů nebyly v minulosti analyzovány jako jevy, které propojují sociální pole původních a nových domovů transmigrantů, což má za následek proměny obou polí. Koncept transnacionálních sociálních polí problematizuje jak přetrvávající vztahy příslušnosti k místu původu, tak vznikající vztahy příslušnosti k novému domovu imigrantů. Důkazem o problematickém vztahu k místu původu mohou být případy vymístěných a deterritorializovaných osob. Těmto osobám může být odepřeno občanství, sociální participace ve společnosti, v níž pracují a žijí nebo odepřen status a identita plnoprávných dospělých osob. V takovémto případě vymístěného člověka není člověk doma ani „tam“ ani „zde“. Transnacionální migrace naopak odkazuje na deterritorializaci, kdy je člověk doma „zde“ i „tam“. Tato relativizace pocitu příslušnosti je vystupňována procesy relativizace. Současná transnacionální migrace se od předešlých podobných procesů vyznačuje vysokou intenzitou přes-hraničních vztahů rozšířených do nových sfér každodenního života. Tato nová intenzita formování transnacionálních sociálních polí je úzce spojena s procesy globalizace modernity. Často je vykládána jako důsledek časo-prostorové komprese současného světa. Tato komprese je na jedné straně výsledkem rozvoje a působení nových informačních technologií a zrychlující se dopravy a na straně druhé post-industriálních ekonomických procesů a flexibility akumulace kapitálu. Jedním z důležitých témat problematizace pocitu příslušnosti je téma působení státu na transnacionální sociální pole. Pojem státu a státních hranic jsou jedním z referenčních rámců konceptu transnacionálních sociálních polí. Transnacionální sociální pole se mohou stát zprostředkovatelem politického vlivu původního státu domova na zahraniční a hospodářskou politiku státu nového domova. V takovémto případě migranti vytváří symbolické hranice zprostředkování politického vlivu na straně transmigrantů (Szaló, 2007).

2.4. Vyjednávání mobilní identity

Jankowski (2018) ve svém článku *Negotiating mobile identity in the global nightscape* říká, že transnacionální migranti jsou kategorizováni jako obyvatelé několika míst. Jeho výzkum

migrantů v Lan Kwai Fong (distrikt v Hong Kongu) však vypovídá, že migranti se snaží aktivně rozpustit pojem místa, a snaží se žít v něčem více mobilním, než je jedno místo. Z toho důvodu se pak Lan Kwai Fong stává místem pro vyjednávání mobility. Migranti toto místo transformovali v místo mobilní dvěma způsoby a to: krátkým zapojením se do míst a jejich obývání na základě jejich jedinečnosti, a střetem s místem pro jeho výhodu v podpoře mobilního života nad tím lokálním. To znamená, že na ideu migrantů žijících na dvou místech musí být kriticky nahlíženo s důrazem na stálou a někdy záměrnou liminalitu zkušeností migranta. Hlubšímu pochopení napomůže vytvoření mobilního nebo transitičního smyslu místa vedle tradičního smyslu, ve kterém místo slouží k usazení. Liminalita a mobilita je diskurzivní realitou zkušeností migranta, které jsou hodnoceny a vyjednávány mezi mobilními subjekty (Jankowski, 2018).

2.5. Identita a biografické vyprávění

Pro žánr biografického vyprávění je typický proces reflexivního sjednocování vzpomínek na vlastní minulost, aktuální skutečnosti a budoucí očekávání. Tento proces je důležitý pro utváření autonomních sebe-identit. Biografické vyprávění a narativní rozhovor je tak vhodnou interakcí pro narátora skrz níž s výzkumníkem vyjednává svoji identitu, a výzkumníkovi dává možnost tento proces zkoumat. Na biografické vyprávění lze pohlížet jako na narátorův příběh o proměnách jeho vlastní identity v čase po svou současnou reprezentaci. Biografická vyprávění cizinců o jejich začleňování se do života v nové zemi mohou hrát v procesu utváření identity vypravěčů natolik významnou roli, že o nich můžeme hovořit jako o „ontologických narativech. (Klvačová, 2012).

Biografická vyprávění, ať už k nim dochází v rámci výzkumného rozhovoru nebo v jiné situaci života vypravěčů dávají vypravěči příležitost nejen uvědomit si, kým je, ale také promýšlet minulé, současné a budoucí jednání. Vypravěč tak spolu s výzkumníkem konstruuje svou identitu na základě toho, jak rozumí sám sobě v běžném životě. Je velmi pravděpodobné, že se zkušenost biografického rozhovoru odrazí jak na jeho vlastním každodenním porozumění sobě samému, tak i na jeho budoucím jednání. Přesto ze strany sociologů existují pochybnosti ohledně toho, jak způsob, jakým vypravěč konstruuje svou

identitu v rámci biografického vyprávění, vypovídá o nakládání s identitou v běžných situacích každodenního života, a jak v těchto situacích doopravdy jedná (Klvačová, 2012).

3. Migrační a azylová politika ČR

Za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České Republice zodpovídá Ministerstvo vnitra. A to na úrovni legislativní – koncepční, analytické i realizační. V rámci Ministerstva vnitra za tuto oblast zodpovídá odbor azylové a migrační politiky (OAMP). Odbor azylové a migrační politiky (OAMP) byl ustanoven na Ministerstvu vnitra v roce 2000 sloučením odboru pro uprchlíky a odboru pro imigraci a ochranu státních hranic (MVČR, 2020).

Strategie migrační politiky ČR se snaží vést k posilování pozitivních aspektů migrace a k co nejúčelnějšímu potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik. Hlavními tematickými okruhy v této oblasti jsou integrace cizinců, nelegální migrace a návratová politika, mezinárodní ochrana, vnější dimenze migrace, volný pohyb osob v rámci Evropské unie, schengenská spolupráce, ochrana hranic, legální migrace a provázanost se společnými politikami Evropské unie (MVČR, 2020).

3.1. Povolení k pobytu

Občané třetích zemí musí k pobytu na území ČR získat jedno z určitých typů povolení k pobytu. Typy pobytu jsou: krátkodobý, dlouhodobý (nad 90 dní) a trvalý. Narátor poprvé vstoupil na území ČR na základě povolení k dlouhodobému pobytu spadající do kategorie pobytového oprávnění typu: jiné/ostatní. Do této kategorie spadá výuka na soukromých školách, které nemají status vysoké školy nebo univerzity. Nyní pobývá v ČR na základě přechodného pobytu typu: soužití s občanem EU. V narátorově případě povolení k pobytu uděleno na základě trvalého partnerského vztahu s občanem EU. Délka trvání tohoto povolení je 5 let s možností prodloužení (MVČR, 2020)

4. Empirická část

4.1. Výzkumný problém

Ve svém výzkumu chci prostřednictvím narativního rozhovoru zjistit, jak v rámci narativního vyprávění migrant vyjednává svou identitu mobility vs. identitu usazení a jak tyto identity ovlivňují migrantův pocit přináležení.

4.2. Výzkumná otázka

Výzkumná otázka zní: Jak v rámci narativního vyprávění migrant vyjednává svou identitu mobility vs. identitu usazení a jak tyto identity ovlivňují migrantův pocit přináležení?

Podotázky: V jakých kontextech interpretuje svou pozici jako mobilní?

V jakých kontextech interpretuje svou pozici jako usazující?

4.3. Výzkumná strategie

Pro svůj výzkum jsem vybrala případovou studii. Pracovat budu s primárními daty, jež získám na základě narativního rozhovoru pouze s jedním narátorem, což umožní zkoumanému problému porozumět do hloubky.

4.4. Techniky konstrukce dat

Data, která budu ve svém výzkumu používat, se zakládají na analýze biografického rozhovoru s migrantem. Biografický výzkum se zaměří na vnitřní perspektivy jedince, jeho interakce v sociálním kontextu a jeho různých rolích v průběhu jedincova života. Samotný rozhovor pak bude mít formu narativního rozhovoru, tedy respondent dostane podnětovou otázku, na kterou bude volně vyprávět. Dotazovaný bude vyprávět o svém životě a vytvářet tak svou biografickou prezentaci (Hendl, 2008).

Struktura otázek bude velmi jednoduchá. Respondentovi vždy položím otázku a nechám ho volně bez přerušování vyprávět na dané téma. Jednotlivé tematické bloky jsem předem určila – migrace, život-rodina-blízcí, práce, každodennost, budoucnost.

Opakovaně s ním povedu narativní rozhovory, které se budou týkat vybraných oblastí jeho života a zkušeností. Volím ta témata, která jsou v literatuře uváděna jako klíčová pro migraci. Těmito tématy jsou motivace k pohybu, zdroje, sociální sítě a budoucnost. Východiskem bude narativ jeho života, který vytvoří základní osu, skrze níž (*prostřednictvím které*) vyjednává svou identitu. K tomuto budu navazovat dílčími narativy, které budou propojeny a provázány nejen narativem života, ale i mezi sebou.

O1: Vyprávěj mi svůj životní příběh od doby narození až po současnost.

O2: Vyprávěj mi, co máš spojeno se svou migrační cestou, respektive, kdy jsi začal o migraci poprvé uvažovat až po současnost.

O3: Vyprávěj mi o své práci a pracovních zkušenostech.

O4: Vyprávěj mi o tom, jak v současnosti žiješ a jak probíhají tvé všední dny.

O5: Vyprávěj mi, jak si představuješ svou budoucnost a jaké jsou tvé plány.

Tyto vyjmenované otázky položí základ výzkumu.

4.5. Výběr vzorku; prostředí výzkumu

Pro svou případovou studii jsem vybrala jednoho narátora, jenž prošel migračním procesem. Z důvodu zachování anonymity migranta pouze zmíním, že tento migrant pochází z oblasti Asie, je muž, věkem 31 let. V současné době žije narátor na území České republiky po dobu 3 let a nabyl zde statusu přechodného pobytu. Tohoto narátora jsem vybrala především z toho důvodu, že ho znám na osobní úrovni a je pro mne tedy dostupným zdrojem informací k mnou zvolenému tématu. Výzkum bude probíhat v respondentově bydlišti. Jelikož je migrant jiné národnosti a nepobývá na území ČR dlouho, pro snadnou komunikaci bude rozhovor veden v angličtině.

4.6. Analytické postupy

Analýza a konstrukce dat budou probíhat současně – provedu analýzu sebraných dat, přičemž dojde k selekci a redukci dat na základě užitečnosti k mým stanoveným výzkumným otázkám. Rozhovor bude přepsán komentovanou transkripcí v angličtině a následně budou pro účely práce vybrané úryvky vyprávění přeloženy do češtiny. Hlavní analýza však proběhne z anglického originálu, aby se předešlo ztrátě významů ve vyprávění. V rámci analýzy budu sledovat, jak se autor v rámci narativu vztahuje k mobilitě a usazení.

Při postupu analýzy se budu řídit praktickými kroky vyhodnocování sestavenými Fischerem a Rosenthalem (1997):

1.	Rozbor biografických údajů (události, příběhy).
2.	Textová analýza a analýza tematických polí (postupná analýza jednotlivých textových částí interview – sebe prezentace).

3.	Rekonstrukce případu (prožitý život).
4.	Podrobná analýza jednotlivých textových částí.
5.	Kontrastní srovnávání vyprávěného a prožitého životního příběhu.
5.	Vytváření typů.

Formulované závěry nelze považovat za definitivní. Jsou vždy jen *hypotetické*. Hypotetický charakter výsledků nechává prostor pro případné modifikace. Analytická rekonstrukce otevírá v rámci dané struktury konkrétní očekávání a možnosti. Události však mohou nabrat jiný směr, a tak se tyto očekávání a možnosti nemusejí vždycky realizovat (Fischer-Rosenthal, 2000).

4.7. Hodnocení kvality výzkumu

Nevýhodou kvalitativního výzkumu je, že je založen na subjektivitě badatele a jeho dojmech, na rozdíl od kvantitativního výzkumu je ho těžké replikovat. Kvůli malému počtu respondentů je mnohdy těžké výsledky zobecňovat na celou populaci, zobecnění je možné jen na úrovni vzorku. Další nevýhodou takového výzkumu je jeho neprůhlednost, nezřetelná analýza dat. Jelikož se rozhovor bude opakovat, může mezi jednotlivými výpověďmi dojít ke zkreslení dat. Avšak prodleva mezi jednotlivými částmi je nutná, aby se informátor nezačal ve svých výpovědích příliš opakovat.

Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případů, zohlednění působení kontextu, lokální situace a podmínek. Takový výzkum poskytuje informace o tom, proč se daný fenomén objevil (Hendl, 2008).

Jelikož narátora znám osobně, jako výzkumník již do výzkumu vstupuji s jistým očekáváním a znalostí, o čem migrant bude vypovídat. Můžeme očekávat, že narátor některé informace nesdělí, jelikož bude očekávat, že je již znám. Já však předpokládám, že hlavně díky osobní znalosti migranta při rozhovoru odblokujeme bariéru nedůvěry a sdílená data tak budou více osobní, jelikož se narátor nebude obávat sdílení osobních informací s osobou, ke které nemá plnou důvěru. Jelikož bude narátor ovlivněn faktem, že mne jako výzkumníka zná, poprosím ho, aby si mne představil jako třetí osobu, která jeho příběh ještě neslyšela. Svou pozici ve výzkumu budu reflektovat a budu počítat s reaktivitou narátora.

4.8. Etické otázky společenskovedního výzkumu

Účastník výzkumu se rozhovoru zúčastnil dobrovolně a dal souhlas ke zpracování jím poskytnutých dat. Informátor byl předem informován o cíli a průběhu výzkumu a má možnost kdykoli od participace na výzkumu odstoupit. Práce bude korektně zpracována a nedojde ke změně údajů poskytnutých narátorem, jejich selektivnímu vypouštění nebo vymyšlení. Informátora budu anonymizovat a s poskytnutými daty budu zacházet citlivě tak, aby nebyl informátor poškozen. Dále se budu řídit pravidlem neublížení a budu požadovat takové informace, které nejsou v rozporu s etikou. Tato práce nijak nepřekračuje domluvené použití daných informací a lze ji tedy považovat za eticky korektní.

4.9. Narativní rozhovor

Jak již bylo zmíněno, rozhovor probíhal v angličtině, jelikož se jedná o jazyk, kterému oba rozumíme. Jelikož anglický jazyk nerozlišuje řeč na tykání a vykání, rozhodla jsem se při překladu do češtiny zvolit formu tykání, jelikož migranta osobně znám. I přesto, že je zvolena neformální podoba, tato skutečnost podle mého neubírá na odbornosti a hodnotě sebraných dat, ale poukazuje pouze na formu vztahu mezi narátorem a výzkumníkem. V práci uvádím jak anglický originál, tak český překlad narativního rozhovoru.

I přes to, že narátora dobře znám, byl narátor v průběhu rozhovoru občas nervózní. Tuto nervozitu však nepřikládám faktu, že o sobě něco musí sdělit, ale pouze tomu, že angličtina není jeho vlastním jazykem, a proto si nebyl jistý, zdali vypovídá koherentně a srozumitelně.

Q1: Tell me about your life from your birth to the present day.

I'm from a small town in the southernmost region of my country. I am 31 years old. At my home, I live with my mom, dad, sister, and nephew. My dad was working in Saudi Arabia. He was working there for 35 years and is now home retired. My mom is living at home and is a homemaker. My sister is a dentist she is divorced and she has a kid, boy 6 years old. This is my family. Right now I'm living in the Czech Republic. I came here 3 years ago. When I was in my country I was finishing my higher secondary education and then went for engineering. I was working after finishing my college in two, three companies as a marketing coordinator; some small jobs in IT some sales jobs. Later it was not possible for me to earn for my family from there. So I wanted to look for some job abroad with most probably most people in my place especially at my place do. They just leave their country to find a job in the Middle East or somewhere else. I wanted to move to Europe also to learn about the culture. I was in the Middle East I was working there for a few months but I didn't like it there much because I don't like the culture. I don't know it is kind of busy it is almost not like a good lifestyle. So I wanted to move to Europe so I thought I could find some job there here if I study something here so I registered for a course here. It is a diploma in managerial studies because I didn't have much money to spend. I applied because it was affordable for me. I can't move to some countries like Germany or France because it's too expensive for me. And I didn't also make some big studies about the college or universities about here. I was just looking for some cheapest options because I don't have much money to spend and so I applied to the Czech embassy in my country. They approved my visa 3 years ago in 2017.

After I came here I knew the college is some new college started by some guys in London based company and it was not good and the course was not good. It was not useful for studies so

I was trying for some part-time jobs. It was hard to find something here because I didn't know how to speak the language I could only speak English. It was hard but I found some part times in warehouse and restaurant. I was doing these jobs for almost two years and I was later after my visa finished with this school I took another course. I wanted to find a better job so I took a language course in the Czech language. I learned some language but it was hard for me because of the type of language is completely different. It was hard to learn it from English because of the form of the language. It is also entirely different from my native language. In between, I met a Czech girl we fell in love and were dating for some time. Also between I moved for a few months to Dubai because I found a better job there. But I didn't want to stay there I wanted to be back with her so I moved back. After that, we started to live together and we applied for a partnership visa together because I wanted to stay with her. Her parents and friends helped me because we were meeting often, celebrating Christmas together and going to her house. I got a visa in two months. After the visa, I could try for some good job. Right now I got the job. That's briefly about my life.

O1: Vyprávěj mi svůj životní příběh od doby narození až po současnost.

Pocházím z malého města v nejjižnějším regionu své země. Je mi 31 let. V mé domácnosti žiji s maminkou, otcem, sestrou a synovcem. Můj otec pracoval v Saúdské Arábii. Pracoval tam 35 let a nyní je doma v důchodu. Moje maminka žije jako žena v domácnosti. Moje sestra je zubařka, je rozvedená a má dítě, kluka 6 let. Tohle je moje rodina. Právě teď bydlím v České republice. Přišel jsem sem před 3 lety. Ve své zemi jsem dokončil vyšší střední školu a poté jsem šel na studia strojírenství. Po dokončení vysoké školy jsem pracoval ve dvou, třech společnostech jako marketingový koordinátor, IT technik a jako prodejce. Později pro mě nebylo možné vydělávat dostatek peněz pro uživení mé rodiny. Chtěl jsem tedy hledat práci v zahraničí. Většina lidí z mého města s největší pravděpodobností opustí zemi, aby si našla práci na Blízkém východě nebo někde jinde. Já jsem se chtěl přestěhovat do Evropy, abych se taky dozvěděl více o její kultuře. Byl jsem na Blízkém východě, kde jsem pracoval několik měsíců, ale moc se mi tam nelíbilo, protože se mi nelíbila tamní

kultura. Nevím, je to hektické místo, není tam dobrý životní styl. Chtěl jsem se přestěhovat do Evropy, myslel jsem si, že bych zde mohl najít nějakou práci, kdybych zde studoval, proto jsem se zde přihlásil na školu. Měl jsem získat diplom z oboru management. Přihlásil jsem se ke studiu, protože to pro mne bylo dostupné. Nemohu se přestěhovat do zemí, jako je Německo nebo Francie, protože je to pro mě příliš drahé. O univerzitách a vysokých školách v České republice jsem si moc nezjišťoval. Hledal jsem jen nejlevnější možnosti, protože nemám moc peněz na útratu, a tak jsem se obrátil na české velvyslanectví ve své zemi. Mé vízum schválili před 3 lety v roce 2017.

Poté, co jsem sem přijel, jsem se dozvěděl, že ta vysoká škola byla založena nějakými lidmi ze společnosti, která sídlila v Londýně, nebyla to dobrá škola ani dobrý kurz. Škola nebyla nijak užitečná pro mé studium a tak jsem se snažil najít nějakou práci na částečný úvazek. Bylo těžké tu něco najít, protože jsem neznal jazyk, mluvil jsem pouze anglicky. Bylo to těžké, ale našel jsem nějaké brigády ve skladu a restauracích. Dělal jsem tyto práce téměř dva roky, poté co mé vízum vypršelo, jsem se přihlásil na jiný kurz. Chtěl jsem najít lepší práci, a tak jsem se přihlásil na kurz českého jazyka. Něco jsem se naučil, ale bylo to pro mne těžké, jelikož je to úplně jiný typ jazyka. Bylo náročné učit se jazyk z angličtiny, jelikož má úplně jinou formu. Je také zcela odlišný od mého rodného jazyka. Mezitím jsem potkal českou dívku, do které jsem se zamiloval a nějaký čas jsem s ní chodil. Také jsem se na několik měsíců přestěhoval do Dubaje, protože jsem tam našel lepší práci. Ale nechtěl jsem tam zůstat, chtěl jsem být opět s ní, a tak jsem se vrátil. Poté jsme spolu začali žít a společně jsme zažádali o partnerské vízum, protože jsem s ní chtěl zůstat. Její rodiče a přátelé mi pomohli, jelikož jsme se často scházeli, slavili společně Vánoce a často je navštěvovali. Po dvou měsících jsem vízum dostal. Poté jsem se mohl pokusit najít nějakou dobrou práci, kterou jsem nyní získal. To je stručně o mém životě.

Ve vyprávění o svém životě migrant zmiňuje mnoho skutečností, které popsal již ve svém povídání o migraci. To poukazuje na to, že tyto dvě skutečnosti ztotožňuje a jeho životní příběh je do značné míry příběhem migrace. Jeho život byl ve většině stráven v mobilitě, jež byla hnána nalezením finančních prostředků a dobrých pracovních pozic. Vidíme ale i počátek zakládání pocitu přináležení a to ve snaze naučit se český jazyk, což je značná investice do lepšího

propojení se s majoritní společností. Jak už se v předešlém vyprávění narátor zmínil, našel si zde partnerku. Avšak v době jejich vztahu odjel do Dubaje za lepší pracovní příležitostí. Zde se znovu projevila narátorova mobilita. Fakt, že se vrátil, aby mohl ve vztahu pokračovat, naznačuje, že jeho pocit přináležení byl natolik silný, že omezil jeho mobilitu. Lze tedy předpokládat, že do budoucna bude jeho pocit přináležení více ovlivňovat jeho mobilitu.

Q2. Tell me about everything your migration. When did you start to first think about it to the present day?

The idea of migration is I think something common in my place. My father was working in Saudi Arabia for 35 years, so he was supporting my family. Not even my small family but also his brother and sisters and parents, he was supporting his whole family. His job was in Saudi but what I got to know from him is like life is hard in Middle Eastern countries. You just have a job you are living in a single room with all the other workers; you don't have life for yourself. You spend all your youth working in these countries making money and sending it home. But you don't have really much life with your family. You can't enjoy your life for yourself. It is hard to find a job in my country and now the situation is much worse. The unemployment rate is much more. So the basic idea for us is if you don't find a government job you will look for jobs in other countries because the private sector jobs don't pay much for you. You don't have any pension plans, you have to move out of the country make some money save something for yourself and make money for your elderly life. So I was planning that but I never wanted to move to the middle east so I wanted to move to Europe, which is learning of different cultures and it is also everyone's dream to move to Europe, America or Canada. This is the dream. So I wanted to move to Europe more because of the history of Europe. I wanted to apply for one of the European Union countries but it wasn't affordable for me because I don't have the money. My dad retired from his job and didn't make much savings. He built his own house but he can't find a regular income like a pension for his life so I had to also support him. There was one of my schoolmates studying in the UK for his masters in business. He told me he is planning to move to the Czech Republic. He told me there is a course that is cheaper than in other

countries. So he asked if I'm interested I can join him. So we applied for one management studies diploma course here in one private school. So we applied together in June 2016. We both got a visa from the Czech embassy in my country during February. I came here in March 2017. That's how I planned and came to the Czech Republic. I was applying for this private school. I didn't know much about visa categories so when I was applying for this thing in my mind it was a student visa. Also, my friend who was inquiring about this he told me you can study the course and also you can work or you can do a part-time job. After I came here the category visa was different, it was another category of visa. I came here and after that, I got to know there are different categories of visas. You have university visas, private school visas so it was better for me if I find some university because if I finish that I could even find some job itself later. But I didn't know about this when I was applying so I was doing the course there. The college was not good it was one of many private schools which are only meant for giving visas for people like me. I don't know I also wanted to study the course and really finish it and get some certificate that would be from Europe which would help me find the job here. But there was a problem with them. We were talking to the college management, there were not enough teachers and not enough classes and the foreign police were going there often and telling them to close it down. Right now when I am speaking the college is already closed down like for two years. They didn't provide us any certificate. We were going for the school when it was open after the college was close I really wanted to find a job here I didn't want to go back home to my country. So this was my last chance to find a job I have some loans from banks at home so I have to repay them. So I took a language course in Czech language A1-A2 level so I learn the language which would help me to find a job. It was very good they had regular lectures. I learned the basics of the language. I can speak formally and can understand it. I was going for part-time jobs in restaurants and warehouses. So from the work when you work I learned the basic conversations, I can understand it but I'm not good at speaking. Maybe listening I'm better. Between I met one Czech girl we were writing on social media and dating for a few months. I fell in love with her. We decided to move and live together so we have more time to spend together. After two years of living together, we applied for a visa because my visa for college was also expiring and I wanted to stay here more. I applied with her for a partnership visa. Her parents and her friends all helped me because they knew about our relationship and were happy with that. We applied for the visa at the ministry of the interior at school. They granted the

visa in two months. And I got the visa for five years in October 2019. After that, I wanted to find a full-time job which I now got and I am happy for it.

O2: Vyprávěj mi, co máš spojeno se svou migrační cestou, respektive, kdy jsi začal o migraci poprvé uvažovat až po současnost.

Myslím si, že myšlenka na migraci je v mé zemi běžná. Můj otec pracoval v Saúdské Arábii 35 let, podporoval mou rodinu. Nejen mou malou rodinu, ale podporoval také své bratry, sestry a rodiče, tedy celou svou rodinu. Pracoval v Saudské Arábii, ale to, co jsem se od něj dozvěděl, je, že život v zemích Středního východu je těžký. Máte pouze práci, žijete v jedné místnosti se všemi ostatními pracovníky, nemáte svůj vlastní život. Celé své mládí trávíte prací, vyděláváním peněz v těchto zemích, které posíláte domů. Ale rodinný život opravdu moc nemáte. Nežijete svůj život pro sebe. V mé zemi je těžké najít práci a nyní je situace mnohem horší, míra nezaměstnanosti je mnohem vyšší. Takže základní myšlenkou pro nás je, že pokud nenajdete vládní zaměstnání, budete hledat pracovní místa v jiných zemích, protože práce v soukromém sektoru není moc placená. Nemáte žádné plány na penzi, musíte se odstěhovat ze země, vydělat nějaké peníze, ušetřit něco pro sebe a své stáří. Takže jsem to plánoval, ale nikdy jsem se nechtěl přestěhovat na Blízký východ, chtěl jsem se přestěhovat do Evropy a poznat novou kulturu. Každý má sen přestěhovat se do Evropy, Ameriky nebo Kanady. Já jsem se chtěl přestěhovat do Evropy hlavně kvůli její historii. Chtěl jsem si zažádat o visum v jedné ze zemí Evropské unie, ale to bylo pro mě nemožné, protože jsem neměl peníze. Můj otec odešel ze své práce do důchodu a neměl moc naspořeno. Postavil si svůj vlastní dům, ale nemohl najít pravidelný příjem jako je důchod, takže jsem ho také musel podporovat. Jeden z mých spolužáků studoval ve Velké Británii magisterský obor. Řekl mi, že se chystá přestěhovat do České republiky. Řekl mi, že zde existuje kurz, který je levnější než v jiných zemích. Zeptal se mne, jestli se chci k němu připojit. Pokoušeli jsme se zde získat vysokoškolský diplom v oboru management na jedné soukromé škole. Společně jsme se tedy přihlásili v červnu 2016. Během února jsme oba dostali v mé zemi vízum od českého velvyslanectví. Zde jsem přijel v březnu 2017. Takto jsem si to naplánoval a přijel jsem do České republiky. Přihlásil jsem se

na soukromou školu. O kategoriích víz jsem moc nevěděl, takže když jsem se přihlásil ke studiu, myslel jsem si, že získám studentské vízum. Také můj známý, který se na toto dotazoval mi řekl, že můžete studovat kurz a zároveň pracovat nebo pracovat na částečný úvazek. Poté, co jsem zde přišel, byla kategorie víza jiná, byla to kategorie jiných víz. Až poté co jsem sem přijel, jsem se dozvěděl, že existují různé kategorie víz. Máte univerzitní víza, víza pro soukromé školy, takže pro mě bylo lepší, kdybych si našel nějakou univerzitu, protože kdybych ji dokončil, mohl bych si později najít práci. Ale o tom jsem nevěděl, když jsem žádal o vízum, takže jsem dělal ten kurz. Vysoká škola nebyla dobrá, byla to jedna z mnoha soukromých škol, která slouží pouze k udělování víz lidem, jako jsem já. Nevím, opravdu jsem chtěl kurz vystudovat a dokončit a získat nějaký certifikát, který by byl z Evropy a díky kterému bych zde našel práci. Ale byl s nimi problém. Mluvili jsme s vedením školy, nebylo dost učitelů, bylo málo tříd, často školu navštěvovala cizinecká policie s doporučením školu zavřít. Právě teď, když mluvím, je vysoká škola uzavřena již asi dva roky. Neposkytli nám žádný certifikát. Chodili jsme do školy, když byla otevřená, ale po jejím zavření jsem si tu opravdu chtěl najít práci, nechtěl jsem se vrátit domů do své země. Takže to byla moje poslední šance najít práci. Mám nějaké půjčky od bank doma, takže je musím splácet. Přihlásil jsem se tedy na jazykový kurz v češtině A1-A2, takže se učím jazyk, který mi pomůže najít práci. Byla to velmi dobrá škola, měli pravidelné přednášky. Naučil jsem se základy jazyka. Dokážu mluvit formálně a rozumím mu. Pracoval jsem na částečný úvazek v restauracích a skladech. Během práce jsem se naučil základní konverzaci, řeči rozumím, ale nedokážu moc dobře mluvit. Možná v poslechu jsem lepší. Mezitím jsem potkal jednu českou dívku, psali jsme si na sociálních sítích a několik měsíců jsme spolu chodili. Zamiloval jsem se do ní. Rozhodli jsme se začít společně žít, abychom spolu mohli trávit více času. Po dvou letech soužití jsme zažádali o vízum, protože moje vízum na vysokou školu vypršelo a já jsem zde chtěl o to víc zůstat. Žádal jsem s ní o partnerské vízum. Její rodiče a přátelé mi pomohli, protože věděli o našem vztahu a byli s ním spokojeni. Žádali jsme o vízum na ministerstvu vnitra na Chodově. Vízum udělili za dva měsíce. V říjnu 2019 jsem dostal vízum na pět let. Poté jsem chtěl najít práci na plný úvazek, kterou jsem nyní získal, a jsem kvůli tomu šťastný.

V případě narátora je jeho mobilita hnána zejména pracovní nabídkou a touhou po nalezení dobře placené pracovní pozice. Peníze, které narátor vydělá, jsou pak zejména využívány k zaslání remitencí rodině žijící v jeho rodné zemi a pak také na splacení dluhů, jež byly vytvořeny jako vstupní kapitál do migrace a migračního procesu. Narátor silně přináleží k rodině žijící v místě původu, ale jak sám zmiňuje, nechce se vrátit. Mimo to si již narátor začíná vytvářet pocity přináležení k nynějšímu místu pobytu, tedy ČR, jak dokazuje jeho zmínka o nalezení přítelkyně. To může být jeden z indikátorů, že se zde narátor bude chtít usadit.

O3: Vyprávěj mi o své práci a pracovních zkušenostech.

Talking about my experience...I was finishing my graduation in my country. I was mostly going to a college which is near my house. I had to remain at my house because my mom was living alone because my father was working in Saudi Arabia. So I was helping my mom and had to support her. I had to be at home so I was like picking the college which is near to me. Even after I graduated I couldn't go out of my house and go to work in a different city because there was no one to live with my mom because it is not much safe for some lady to live on her own. So I was looking mostly for a job around my city so again I could come home every day. So my job experiences were kind of jobs that I found near my house. I was working as a marketing coordinator for one company near my city and they later changed my job and turned me into a marketing team leader. I was doing these jobs for almost 4 years. Then my dad was retiring from his job in Saudi Arabia so he came back home so I had an opportunity to go outside of the city to find some job I was supposed to have and was dreaming of having and so I decided to move out of the country to find a job I desire. But moving outside the country I didn't have the relevant experience for the job I was aiming for so I had to wait like a long time to find something which would enable me to gain experience as a fresher. So right now I have found it, which is I think will be good for a start for my career so I really want to go for this job and learn as much as possible to become a network engineer which was part of my studies. So I have to gain experience then continue to build my career. That's what I'm looking forward to.

Q3: Tell me about your work experiences.

Co bych řekl o svých zkušenostech... Vystudoval jsem v rodné zemi. Většinou jsem chodil na vysokou školu, která je blízko mého domu. Musel jsem zůstat doma, protože moje maminka žila sama. Můj otec pracoval v Saúdské Arábii, takže jsem pomáhal své mamince a musel jsem ji podporovat. Protože jsem zůstal doma, vybral jsem si vysokou školu, která byla blízko mého domova. I po dokončení studií jsem nemohl jít pracovat do jiného města, protože tam nebyl nikdo, kdo by žil s maminkou. U nás není bezpečné, aby žena žila sama. A tak jsem hledal práci hlavně v mém městě, abych se mohl každý den vracet domů. Moje pracovní zkušenosti byly tedy takové, jaké jsem našel poblíž svého domu. Pracoval jsem jako marketingový koordinátor pro jednu společnost poblíž mého města a později jsem se stal vedoucím marketingového týmu. Dělal jsem tuto práci téměř 4 roky. Pak můj otec odešel ze své práce v Saúdské Arábii a vrátil se domů, takže jsem měl příležitost vyrazit mimo zemi a najít si práci, kterou jsem měl mít, a o které jsem snil. Rozhodl jsem se odejít ze země a najít práci, kterou chci. Ale mimo svou rodnou zemi jsem neměl relevantní zkušenost pro práci, na kterou jsem se zaměřoval. Musel jsem dlouho čekat na příležitost získat práci, která by mi umožnila získat zkušenosti, jako nováčkovi, v oboru. Teď jsem takovou pozici našel, což myslím bude dobré pro začátek mé kariéry. Opravdu se chci na tuto práci zaměřit a získat z ní co nejvíce, abych se stal síťovým inženýrem, jelikož to je má vystudovaná profese. Takže musím získat zkušenosti a poté budovat svou kariéru. Na to se těším.

Zde vidíme, že rozhodnutí narátora byla silně ovlivněna rodinnou situací a potřebami narátorovy matky. Z tohoto důvodu byla jeho volba práce a vzdělání značně ovlivněna a limitována dohledem nad matkou a z toho vyplývající nutností zůstat v rodném městě. Tento případ poukazuje na skutečnost, že migrantova rozhodnutí nejsou jen projevem jeho vůle, ale jsou značně ovlivněna vnějšími faktory. Z tohoto vyplývá, že vysvětlovat migraci pouze z hlediska teorie push-pull faktorů je nedostačující. Jakmile se tento omezující faktor odstraní – starost o matku přešla na otce – narátor již nebyl nijak omezován ve své mobilitě. Tato nově nabytá mobilita se projevila na rozhodnutí migrovat do jiné země (v tomto případě do ČR).

V tomto případě vidíme značný vztah mezi mobilitou a pocitem přináležení. Jelikož má narátor silný vztah s rodinou, přináleží k ní, je ochoten vzdát se své mobility, i když jak sám naznačuje, toto omezení ho stálo možnost lépe se uplatnit na trhu práce, jelikož jeho volba zaměstnání byla vybírána na základě lokality a ne vhodnosti pro budoucí kariérní růst.

O4: Vyprávěj mi o tom, jak v současnosti žiješ a jak probíhají tvé všední dny.

I am currently going for a full-time job so my daily life is that on weekdays like from Monday to Friday I am going for a job. Normally on the weekend I sleep and cook for me and my girlfriend sometimes going for dates or go shopping. Sometimes I go play with my colleagues from work for volleyball or there are these communities for games like football everything on Facebook groups so sometimes. I sign up for these games and play together with these people around the city. Also, I go with my girlfriend to her place to meet her friends. That's what like normal life goes around here.

Q4: Tell me about your present life. How do you live your everyday life?

V současné době pracuji na plný úvazek, můj každodenní život je takový, že ve všední dny, od pondělí do pátku, pracuji. Obvykle o víkendu spím a vařím pro mě a svou přítelkyni, někdy jdeme na rande nebo nakupujeme. Někdy chodím hrát se svými kolegy z práce volejbal, existují skupiny na Facebooku pro hry jako je fotbal. Někdy se přihlásím k těmto hrám a hraji spolu s lidmi z celého města. Také jezdím se svou přítelkyní k ní domů, kde se setkávám s jejími přáteli. Tak to tu u nás normálně chodí.

Zde vidíme, že narátor si již vytvořil jistý vztah k nynějšímu místu bydliště. Jak zmiňuje, našel si českou přítelkyni a navštěvuje její rodinu, což naznačuje možnost trvalého usazení. Dále prostřednictvím sportovních aktivit udržuje vazby s kolegy z práce a setkává se s novými lidmi za účelem praktikování sportu. Všechny tyto skutečnosti poukazují na to, že narátor se již začleňuje do společnosti, v které se nyní nachází a začíná si vytvářet pocity sounáležitosti k určitým jedincům a skupinám v jeho okolí. Svůj kontakt tedy neomezuje jen na svou etnickou komunitu, ale aktivně se zapojuje do majoritní společnosti.

Q5. Tell me about your future. How do you imagine it and what are your plans?

Well about my future, as I now have found a job which I believe is good for my career, I want to continue the job and make a living for myself and provide for my parents who are now dependent on me. I am right now here in the Czech Republic I really like this place it is kind of good for me. I could earn a living for myself and my family and I think this is a good option to stay here. Also because of the international changes right now with the Corona pandemic that has hit most of the countries the situation is really fluctuating so I think it is better to remain in the job what you have. I really want to live in some country here in Europe which is good for the future because it's like going fast forward if I go back to India it would feel like I'm going backward which is a step back for me. Most of the people are trying to move out of the country because the securities of the jobs are very few; they are not being good with the politics. It's not going in the best way it is supposed to go in my opinion so it is better always to continue in a developed country like the Czech republic and settle here and make a living here for the future.

O5: Vyprávěj mi, jak si představuješ svou budoucnost a jaké jsou tvé plány

Pokud jde o mou budoucnost. Našel jsem si práci, o které se domnívám, že je dobrá pro mou kariéru, chci v ní pokračovat a finančně zaopatřit sebe a také své rodiče, kteří jsou na mně nyní závislí. Teď jsem tady, v České republice, mám to tady opravdu rád, je to tady pro mne dobré. Můžu zaopatřit sebe a svou rodinu a myslím si, že zůstat tady je dobrá volba. Také kvůli mezinárodním změnám, které se nyní týkají pandemie Corona, která zasáhla většinu zemí, se situace opravdu mění. Myslím si, že je lepší udržet si stávající práci. Opravdu chci žít v některé z evropských zemí, je to dobré pro budoucnost, protože je to jako jít kupředu, pokud bych se vrátil domů, měl bych pocit, že dělám krok zpět. Většina lidí se snaží z mé země odstěhovat, protože jistota pracovních míst je malá, a politicky na tom není nejlépe. Politika nefunguje tak dobře, jak by podle mého názoru měla, takže je lepší vždy pokračovat v rozvinuté zemi, jako je Česká republika, usadit se zde a vydělat si zde na živobytí pro budoucnost.

Z výpovědi lze vyvodit, že narátor si již vytvořil jakýsi pocit přináležení k ČR. Zároveň však lze pozorovat stále tíhnutí k mobilitě. I přesto, že se zmiňuje o tom, že se nechce vrátit a v ČR je spokojený, zmiňuje i možnost žít v jiné evropské zemi. Lze tedy předpokládat, že pokud by se naskytla narátorovi lepší příležitost (v tomto případě pracovní, jelikož z jednotlivých výpovědí lze vyčíst, že narátorova rozhodnutí jsou značně inspirována pracovní nabídkou), narátor by byl ochoten opustit nynější místo bydliště i celou republiku.

4.10. Závěrečná analýza životních příběhů účastníka na výzkumu

K získání výzkumného materiálu byla zvolena výzkumná metoda narativního rozhovoru. Tento materiál byl dále analyzován praktickými kroky vyhodnocování sestavenými Fischerem a Rosenthalem. Domnívám se, že výzkumná data byla dostatečná na nalezení momentů, jež lze

interpretovat jako projev narátorovy identity mobility a identity usazení a jejich vyjednávání s pocitem přináležení.

Identita mobility zde byla významně spojena s prací a pracovní příležitostí. V tomto smyslu se narátor pohyboval podle vlastních finančních potřeb, a nadále existuje předpoklad, že i v budoucnu se jeho rozhodnutí budou řídit tímto kritériem. Tato mobilita je však již v případě narátora omezena identitou usazení. Jeho pocit přináležení k domovině je silný, to nám ukazuje příklad, kdy narátor stále udržuje kontakt s rodinou a finančně ji zabezpečuje. Zajímavý je však fakt, že se již domů nechce vrátit. Toto je ovlivněno nedostačujícími podmínkami v jeho rodné zemi, které dostatečně nenaplňují narátorovy ambice. Dále vidíme, že migrant si již vyvinul pocit přináležení v novém místě, tedy zde v ČR. Fakt, že zde našel partnerku a aktivně se účastní v sociálním prostoru nové země, vede k vytváření identity usazení (neboli identity integrace). Ve své výpovědi o budoucnosti se také zmiňuje, o tom že by chtěl nadále zůstat a pokračovat v rozvoji své kariéry. U narátora jsem tedy objevila znaky obou identit a také známky jejich vyjednávání a dopadu na pocit přináležení.

Diskuze

V rámci bakalářské práce je předložen výzkum za pomoci jednoho informátora. Jelikož je velikost vzorku malá, nelze výsledky zobecňovat na celou populaci lidí participujících na procesu migrace. Dané výsledky můžeme srovnávat pouze se studii podobného typu, kdy v popředí zájmu byl migrant a jeho vlastní vyprávění. Tento druh poznatků je velice individuální a slouží především k porozumění individuálního příběhu a prožívání narátora. Jak také popisuje Klvačová (2012), biografický rozhovor je metodou skrze sebe sám narátor utváří a znovu uvědomuje svou identitu (Klvačová, 2012).

Do výzkumu jsem vcházela s předpokladem, že u migrantů nalezneme druh identity mobility a mobility usazení. Také, že se u migranta rozvíjí pocit přináležení. Tento předpoklad se mi potvrdil. U narátora jsem našla známky pocitu přináležení jak k domovině, jak píše Henig (2009), tak k nové zemi. V tomto smyslu je narátor transmigrantem, jelikož udržuje

vazby na více místech a vytvořil si tak své transnacionální sociální pole (Klvačová, 2012). Mé formulované závěry však nelze považovat za definitivní, ale pouze *hypotetické*. Jejich hypotetický charakter nabízí prostor k jejich modifikaci (Fischer-Rosenthal, 2000).

Jak jsem již uvedla v hodnocení výzkumu, jsem si vědoma, že má osoba mohla do jisté míry ovlivnit informace, které mi narátor sdělil. Domnívám se, že se jedná o obecný problém, se kterým se u tohoto typu výzkumu setkáváme.

Závěr

Má práce byla zaměřena na téma vyjednávání identity mobility vs. identity usazení a jejich vlivu na pocit přináležení v životě migranta. Domnívám se, že toto téma je velmi aktuální, jelikož téma migrace je jedním ze současných problémů, stále více lidí se ocitá v pozici migrantů, a to z rozličných důvodů. Mezi tyto důvody můžeme zařadit nalezení azylu v jiných zemích z důvodu válek nebo přírodních katastrof, které neumožňují jedinci plnohodnotně prožít svůj život nebo, jak je tomu v případě mého narátora, migrovat za prací, ať už kvůli zabezpečení vlastní rodiny nebo zlepšení svého vlastního životního standardu. Samozřejmě, že toto nejsou jediné důvody. Je třeba brát v potaz, že mnohdy k migraci vede celý soubor těchto důvodů.

Domnívám se, že by se mělo i nadále věnovat migraci více pozornosti, jelikož migrační politika ovlivňuje zejména tradiční uspořádání národních států. Národní stát se ocitá v pozici, kdy jsou jeho tradiční hodnoty postaveny před nové skutečnosti a nové okolnosti, jež sebou migrující populace přináší. Podle mého názoru bychom se tomuto faktu neměli vyhýbat a bránit se mu, ale měli bychom ho přijmout jako skutečnost k rozvoji a větší propojenosti globalizovaného světa.

Jedinci díky migraci mohou získat mnohdy jím upírané možnosti pro vlastní rozvoj. Pokud se však společenství migraci brání, může se migrant dostat do pozice, kdy na něj majorita nové země pohlíží jako na něco cizího a nepřijatelného. To v jedinci vyvolává určitý rozpor, který mnohdy vede k neschopnosti zapojit se do této nové společnosti a navázat nové

plnohodnotné vztahy. V takových případech si jedinec nebude vytvářet pocity přináležení v nové zemi, ale bude hledat oporu hlavně ve vztazích z původní země nebo v etnických komunitách jemu blízkých v zemi nové.

Smyslem této práce bylo přiblížit, jakým způsobem si jedinec formuje identitu mobility a usazení v cílové společnosti, jak spolu tyto identity vyjednávají a jakým způsobem si migrant vytváří pocit přináležení. V empirické části jsem se tedy zaměřila na jedince, jež migrací prošel a je v migraci dostatečnou dobu na to, aby bylo z jeho vyprávění možné zjistit, jakým způsobem se jeho identity formovaly.

Mým hlavním cílem v rámci narativního vyprávění bylo zjistit, jak migrant vyjednává svou identitu mobility vs. identitu usazení a jak tyto identity ovlivňují migrantův pocit přináležení. Z vyprávění jsem zjistila, že v případě mého narátora jsou tyto identity v neustálém vyjednávání a formují se na základě jakéhosi kompromisu. Narátor se cítí mobilní, co se týče jeho pracovních zkušeností, a pohybuje se v rámci pro něj výhodné pracovní nabídky. Tato mobilita je však v tomto případě omezena několika faktory, těmi jsou: získání pobytových povolení a s tím spojená státní migrační politika, finanční kapitál nutný k přesunu za prací a vytváření pocitu přináležení k členům nové společnosti. Z vyprávění lze vyčíst, že se cítí jako mobilní, ale zároveň již podnikl kroky k usazení a to ve smyslu nalezení partnerky. Tento fakt a také skutečnost, že jeho samotný pobyt v ČR je limitován tímto vztahem (jelikož pobývá na území na základě přechodného pobytu za účelem soužití s rodinným příslušníkem EU) napovídá, že narátor si již v rámci tohoto vztahu vytvořil identitu usazení a jeho pocit přináležení bude tedy mít dopad na míru jeho mobility.

Pokusila jsem se vystihnout, jak v případě mého narátora docházelo a stále dochází k formování jeho identit, domnívám se, že jsem naplnila cíl své bakalářské práce. Chtěla bych podotknout, že toto téma je v mnoha ohledech složité na interpretaci, jelikož já, pouze jako pozorovatel, mohu vyvozovat závěry jen na základě svých zkušeností a znalostí. Existuje vždy možnost, že narátorovy vnitřní procesy fungují na jiném principu a on může situaci vnímat jako zcela odlišnou. I přesto vidím v tomto tématu hodnotu ve smyslu alespoň částečného pochopení situací, ve kterých se migrant nalézá.

Pro další výzkum tohoto tématu bych navrhovala provedení výzkumu s více narátory, pocházejících ze stejné oblasti jako narátor této práce, a následné porovnání sebraných dat. Závěry by tak mohly být zobecněny na jinou, než pouhou individuální úroveň, jak je tomu v případě mé práce. Zaměřila jsem se pouze na případ jednoho vybraného jedince, proto nemohu své závěry zobecňovat na širší populaci.

Podle mého názoru je důležité se i nadále věnovat migraci a procesům s nimi spojených, jelikož toto téma bude v budoucnosti hrát stále větší roli. Každý z nás se může dostat do pozice, kdy bude sám migrantem a začne sám vyjednávat svou pozici v tomto procesu.

Bibliografie

1. BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999.
2. CASTLES, Stephen, et al. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London: Palgrave Macmillan, 2014
3. COHEN, Robin. *Migrace: stěhování lidstva od pravěku po současnost*. V Brně: Mapcards.net, 2019.
4. GOFFMAN, Erving. *Stigma: poznámky k problému zvládnutí narušené identity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Most (Sociologické nakladatelství).
5. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008.
6. HENIG, D. (2009): *Pohledy z druhého břehu: transnacionalismus, rituál a sociální změna*. Sociální studia 6 (1)
7. KLVAČOVÁ, Petra. *Biografie a identity cizinců usilujících o integraci do české společnosti: od "samozřejmé nerovnosti" k "nesamozřejmé rovnosti"*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2012.
8. LEE, E.S., (1966). *A theory of migration*. *Demography*, 3, 1:47-57
9. SZALÓ, Csaba. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. Sociologická řada.

10. UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).
11. FISCHER-ROSENTHAL, W. / ROSENTHAL, G. (2001): *Analýza narativně-biografických rozhovorů*. Biograf (24): 34 odst. [online]
Dostupné z: <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=v2402> [cit. 13. 06. 2020]
12. JANKOWSKI, KZ [online] *Negotiating mobile identity in the global nightscape*. Popul Space Place. 2018; 24:e2170. [cit. 13. 06. 2020]
Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/psp.2170>
13. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVČR) [online]. *Obecně o migrační a azylové politice České republiky – Aktuální informace o migraci*. [cit. 05. 08. 2020].
Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/obecne-o-migracni-a-azylove-politice-ceske-republiky-obecne-o-migracni-a-azylove-politice-ceske-republiky.aspx>
14. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY (MVČR) [online]. *Přechodný pobyt* [cit. 05. 08. 2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/prechodny-pobyt.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
15. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ) [online]. *Cizinci podle státního občanství a pohlaví k 31. 12., Výstupní objekt VDB*. [cit. 05. 08. 2020].
Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CIZ08&z=T&f=TABULKA&katalog=31032&str=v899>